नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणामार्फत नागपूर शहराभोवती बाहय वळण रस्ता (Outer Ring Road) व त्यालगत ४ वाहतूक बेट (Truck & Bus Terminal) विकसित करण्याच्या प्रकल्प उभारण्यास राज्य शासनाची तत्वतः मान्यता देणेबाबत....

महाराष्ट्र शासन

नगर विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक:- एमआरडी-३३२५/प्र.क्र.४९/नवि-३५

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक,

मंत्रालय, मुंबई-३२.

दिनांक:- १०/०९/२०२५

<u>**प्रस्तावना**</u>:-

नागपूर शहर ही महाराष्ट्राची उपराजधानी असून, शहराचे नागरीकरण झपाट्याने वाढत असून शहरातील व शहरालगत असणारी औद्योगिक प्रगती तसेच मिहान व मध्य भारतातील महत्त्वाची बाजारपेठ यामुळे नागपूर शहराकरीता सध्या असणारे रस्त्यांचे जाळे आता अपुरे पडू लागले आहे. गडचिरोली, चंद्रपूर, वर्धा, भंडारा, उमरेड, गोंदिया, अमरावती, हिंगणा, काटोल, भोपाळ, जबलपुर या ठिकाणाहून होणारी अवजड वाहनांची वाहतूक नागपूर शहर व परिसरातून जात असल्याने शहरात अंतर्गत वाहतुकीचे प्रश्न उद्धवले असून त्यामुळे शहराच्या वाहतूक कोंडीत भर पडत आहे. शिक्षण क्षेत्र, आय टी क्षेत्र, संरक्षण उद्योग, बुटीबोरी व हिंगणा या क्षेत्रात होणारे औद्योगिक उत्पादन यामुळे नागपूर हे विदर्भ व मध्य भारतातील महत्त्वाचे शहर आहे.

नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने नागपूर शहरामध्ये वाहतूक कोंडी होत असल्याने नागपूर शहर व परिसर यांच्या वाहतूकीबाबत वाहतूक सर्वेक्षण हे नागपूर महानगर क्षेत्राकरिता तयार करण्यात आलेल्या सर्व समावेशक गतिशीलता आराखडा (Comprehensive Mobility Plan) वर आधारीत आहे. सदर अहवाल हा RITES Limited या संस्थेमार्फत सन २०२४-२५ मध्ये तयार केलेला आहे. सदर अहवालामध्ये शहराच्या मुख्य भागामध्ये होणारी वाहतूक कोंडी, नागपूर शहराच्या बाह्य भागात अपुऱ्या रस्त्यांमुळे Logistic क्षेत्रातील सुलभ वाहतूकीवर होणारा परिणाम, शहरात अस्तित्वात असलेल्या रस्त्यांच्या जाळ्यांवर येणारा अतिताण, शहराच्या बाह्य भागात होत असलेला अनियंत्रित नागरी विस्तार, शहराच्या बाह्य भागात अपुऱ्या रस्त्यांच्या जाळ्यामुळे महत्त्वाच्या आर्थिक क्षेत्रामध्ये गुंतवणुकीकरीता निर्माण होणारे अडथळे त्यामुळे जड वाहतूकीकरीता बाह्य वळण रस्ते करणे व ट्रक टर्मिनल उभारुन शहरामध्ये येणाऱ्या जड वाहनांवर नियंत्रण मिळविण्याचे प्राधिकरणाने निश्चित केलेले आहे.

त्याअनुषंगाने नागपूर शहरामध्ये प्रवेश करणाऱ्या (Entry Points) अमरावती राष्ट्रीय महामार्ग, हिंगणा राज्यमार्ग, समृध्दी महामार्ग, हैद्राबाद राष्ट्रीय महामार्ग, उमरेड राष्ट्रीय महामार्ग, भंडारा राष्ट्रीय महामार्ग, भोपाळ राष्ट्रीय महामार्ग, काटोल राष्ट्रीय महामार्ग, जबलपूर राष्ट्रीय महामार्ग या सर्व महामार्गांना जोडणारा नागपूर शहराभोवतीचा सुमारे १४८ कि.मी.

लांबीचा व १२० मी. रुंदीचा बाहय वळण मार्ग (Outer Ring Road) व चार ठिकाणी ट्रक व बस टर्मिनल उभारण्याचा प्रस्तावास मंत्रिमंडळ पायाभूत सुविधा समितीने व मा. मंत्रिमडळाने मान्यता दिलेली आहे. सदर मान्यतेस अनुसरून शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :-

नागपूर शहरामध्ये प्रवेश करणाऱ्या (Entry Points) अमरावती राष्ट्रीय महामार्ग, हिंगणा राज्यमार्ग, समृध्दी महामार्ग, हैद्राबाद राष्ट्रीय महामार्ग, उमरेड राष्ट्रीय महामार्ग, भंडारा राष्ट्रीय महामार्ग, भोपाळ राष्ट्रीय महामार्ग, काटोल राष्ट्रीय महामार्ग, जबलपूर राष्ट्रीय महामार्ग या सर्व महामार्गांना जोडणारा नागपूर शहराभोवतीचा सुमारे १४८ कि.मी. लांबीचा व १२० मी. रुंदीचा बाहय वळण मार्ग (Outer Ring Road) व चार ठिकाणी ट्रक व बस टर्मिनल विकसित करण्याच्या प्रकल्पाची अंमलबजावणी करण्यास पुढील प्रमाणे मान्यता प्रदान करण्यात यावी:

१) नागपूर शहराभोवती सुमारे १४८ कि.मी. लांबीचा व १२० मी. रुंदीचा बाहय वळण मार्ग (Outer Ring Road) व या मार्गावर तुरागोंदी, ता.हिंगणा, शिरूळ, ता. हिंगणा, परसाड, ता. कामठी व इटागाव, ता.पारशिवनी या चार ठिकाणी ट्रक व बस टर्मिनल नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणामार्फत विकसित करण्यास या शासन निर्णयाद्वारे राज्य शासनाची तत्वत: मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

२) सदरहू बाह्य वळण मार्ग व चार ठिकाणी ट्रक व बस टर्मिनल उभारण्याच्या प्रकल्पास राज्य शासनाचा महत्वाकांक्षी प्रकल्प म्हणून या शासन निर्णयाद्वारे घोषीत करण्यास राज्य शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

३) या प्रकल्पासाठी लागणारा कोणताही करार जसे की, वित्तीय करार व इतर करारावर लागणाऱ्या मुद्रांक शुल्कामध्ये महाराष्ट्र मुद्रांक शुल्क अधिनियम, १९५८ मधील तरतूदीनुसार सुट देण्यास राज्य शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

४) सदरहू प्रकल्प उभारण्यासाठी सुसाध्यता अहवाल तयार करणे व त्यानुसार सविस्तर प्रकल्प अहवाल नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणामार्फत तयार करण्यास राज्य शासनाची तत्वत: मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

५) बाह्य वळण रस्ता व चार बस व ट्रक टर्मिनल उभारण्याच्या प्रकल्पास अंदाजे एकुण येणारा अंदाजित खर्च रु.१३७४८ कोटी इतका खर्च अपेक्षित आहे. सदरहू प्रकल्पाच्या उभारणीसाठी आवश्यक असलेले भूसंपादनाकरिता HUDCO या संस्थेमार्फत रु.४८०० कोटी इतके कर्ज उभारण्यास राज्य शासनाची मान्यता प्रदान करण्यात येत असून त्यास राज्य शासनाची हमी देण्यात येत आहे.

६) हुडको कडून भुसंपादनाकरिता सदर प्रकल्पासाठी घेण्यात येणाऱ्या कर्जाच्या हफ्त्याची परतफेड करण्याची जबाबदारी प्राधिकरणाची असेल. कर्जाची परतफेड करण्यास प्राधिकरण अपरिहार्य कारणास्तव असमर्थ ठरल्यास अश्या परिस्थितीमध्ये राज्य शासन या कर्जाची परतफेड करेल, अशी मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

७) प्रकल्पाकरीता उर्वरित आवश्यक रक्कम रू.८९४८ कोटी इतका निधी हा राज्य शासनामार्फत अर्थसहाय्य म्हणून प्राधिकरणास उपलब्ध करुन देण्यास या शासन निर्णयाद्वारे मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

८) सदरहू प्रकल्पाचा सुसाध्यता अहवाल व सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करण्यासाठी येणारा सर्व खर्च प्राधिकरणाने आपल्या स्वनिधीतून करावा. सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार केल्यानंतर प्राधिकरणाने तो राज्य शासनाच्या मान्यतेसाठी सादर करावा.

९) सदरहू प्रकल्पासाठी नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाला कार्यान्वयीन यंत्रणा म्हणून घोषित करण्यास मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

१०) सदर प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीच्या दृष्टीकोनातून खालीलप्रमाणे सुकाणू समिती स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

सुकाणू समितीची रचना :-

अध्यक्ष : अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव (नवि-१).

सदस्य : १) विभागीय आयुक्त, नागपूर.
२) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र मेट्रो रेल्वे कॉर्पोरेशन.
३) आयुक्त, नागपूर महानगरपालिका.
४) जिल्हाधिकारी, नागपूर.
५) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर.
६) प्रकल्प संचालक, भारतीय राष्ट्रीय राजमार्ग प्राधिकरण, नागपूर.
७) अधिक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, नागपूर.
८) सह व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ.
९) सह संचालक, नगर रचना, नागपूर.

सदस्य सचिव : महानगर आयुक्त,नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, नागपूर.

२. सदरचा शासन निर्णय वित्त विभाग अनौ. संदर्भ क्र.३४७/व्यय-३, दि.२५/०७/२०२५, अनौ.संदर्भ क्र.१२०/२०२५/अर्थबळ, दि. २८/०७/२०२५ व नियोजन विभाग अनौ. संदर्भ क्र.२६७/२०२५/का.१४४४ दि.१८/०७/२०२५ अन्वये दिलेले अभिप्रायास अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०२५०९१०१६१४०८५५२५ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

SUBRAO
NARAYAN SHINDE

Digitally signed by SUBRAO NARAYAN SHINDE
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=URBAN DEVELOPMENT DEPARTMENT,
2.5.4.20=ffa7b5a27faed7560194e6272933cfa60dca1eb8ab54859eae7920c9d0d1f622, postalCode=400032, st=Maharashtra,
serialNumber=E5BB5862D0E131A274D92F7A1ACEF953E01301C1B0FB615DC6CCE4812BDED257, cn=SUBRAO NARAYAN SHINDE
Date: 2025.09.10 16:15:09 +05'30'

(सुबराव शिंदे)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा. राज्यपाल महोदय यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई.
२) मा.मुख्यमंत्री महोदय यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३) मा.उपमुख्यमंत्री (नगरविकास) महोदय यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

४) मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) महोदय यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

५) मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

६) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

७) प्रधान सचिव (नवि-१), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

८) प्रधान सचिव (नवि-२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

९) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

१०) महानगर आयुक्त, नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, नागपूर.

११) महालेखापाल (लेखापरिक्षा/लेखाअनुज्ञता-१/२), महालेखापाल कार्यालय, मुंबई/नागपूर.

१२) संचालक, लेखा व अधिदान कार्यालय, मुंबई.

१३) संचालक, लेखा व कोषागार, मुंबई.

१४) कार्यासन अधिकारी, कार्यासन-१४४४, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

१५) कार्यासन अधिकारी, व्यय-३/ऋण व हमी/अर्थबळ/अर्थ-१६, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

१६) कार्यासन अधिकारी, नवि-४/नवि-३१, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

१७) निवडनस्ती (नवि-३५)